

A karnevál szelíd szenvedélye megengedi a rend teljes tagadását. Karnevál időszakában az emberek átalakulnak ruházatban, viselkedésben, még állampolgári létükben is áttörik a tartózkodást. A halandó ősi vágya: olyannak látszani, amilyen lenni szeretne. Ez a szabadság, az autonómia és az egzisztenciális részvétel lehetséges kifejezése. (Gondoljunk csak a lovagi tornák álarcosaira, akik csak győzelem vagy halál esetén fedték fel arcukat.)

Mindez távoli, ősi, archaikus játékokból formálódhatott. És mikor kezdődött maga a játék? Kollektív emlékezetünkben bízva mondhatjuk: amióta ember van. Velence, ez a földrajzilag és szellemileg mindig nyitott város egyetlen hosszú és önfeledt játékká változtatta az ó- és újév fordulójának ötezer éve kimutatható ünnepét, a pogány játékokat és a kereszténység szigorú szertartásait. Karnevál lett belőle. Tudományos kutatások keresik az eredetét annak a szokásnak, amely a kalendáriumban megjelölt napokon kisodorja otthonaikból a polgárokat. A Kr. előtt 3000 körüli időkből fennmaradt egy káldeai ünnepség emléke, amikor a társadalmi hierarchia rendjében szerepcsere történt, egyenlőség uralkodott. A görögök a dionüoszosi ceremóniákon, a rómaiak a szaturnáliákon bolondoztak. A „karnevál” a „carrus navalis”, a hajós-szekér idiómáját őrzi. A kicsapongás nagy fináléja húshagyó kedd, hamvazószerdán pedig a káldeus csillagimádás ideje következett: az ember esendőségéről való elmélkedés momentumra, az élet rendjéhez való visszatérés előjátéka.

Am a Kopacz Mária műveinek nézegetése és lehetséges értelmezése közben bennünk felvetődő kérdés úgyszintén összetett, amint azt a művész megfogalmazza: „De honnan tudhatnánk, hogy amit pillanatnyilag érzékelünk, az a valóság?” A kérdés kérdés maradt, amióta csak a gondolkodó ember feltette.

Akárhogy hangozzék is majd a válasz, a látottak alapján arról megbizonyosodhatunk, hogy a festő mitikus ős-toposzig visszacsatoló, kissé melankólikus képzelet-valóságának elemei közt harmóniát teremt, képi egységgé formálva azokat. Lebbenő, libbenő figurái, fantázia-lényei játszva átkerekeznek egyik állapotból, léthelyzetből a másikba. Valóságból képzeletbe, képzeletből valóságba. Akár kérdőjelet is tehetnénk a mondat végére. A szürrealizmus felől közelítő, a lét mögötti transzcendentális tartalmú festői vízió átgondolt kompozíció keretében jelenik meg. Ebben a művész hiteles segítőtársa a maga alkotta képkeret, amellyel mintegy tovább meséli történetét.

Kopasz Mária örménymagyar, akinek egyéni ikonográfiájú, látványra épülő festészetével közösségünk találkozott már keresztény államiságunk ezeregyszázadik évfordulója alkalmából és tiszteletére rendezett kiállításunkon, hozzájárulva a méltó megemlékezéshez.

dr. Benedek Katalin

Március 15-e alkalmából...

A Szegedi Örmény Önkormányzat március 15-én megkoszorúzta a Kiss Ernő emléktáblát, ezután dr. Tóth Rózsa és Kövér László a város központi rendezvényén, a Kossuth szobornál is képviselte az ottani örmény közönséget, amelynek jónéhány tagja részt vett a koszorúzásban.

Budapesten az I. kerületi Dísz téren a Budavári Örmény Kisebbségi Önkormányzat képviselőjében dr. Benedek Katalin, Gosztonyi Mária elnök és Dávid Csaba helyezte el a koszorút a Honvéd emlékműnél.

A II. kerület március 15-i koszorúzási ünnepségén a kerületi örménység önkormányzatát dr. Issekutz Sarolta, Szabó Anikó és Flórián Antal képviselte. A koszorúzás a Szilágyi Erzsébet fasorban álló Gábor Áron emlékműnél történt.

A XV. kerületi Kiss Ernő emléktáblánál a helyi Örmény Kisebbségi Önkormányzat koszorúzási ünnepsége a testület szándéka szerint hagyományteremtő lesz. Ezen részt vett Füleki Balázs, a XIII. kerületi kisebbségi elnök, valamint Szuper Géza a XVI. kerület

képviselőjében.

A XIV. kerületben az örmény kisebbségi önkormányzat képviselőjében Heim Pál helyezte el a koszorút március 15-e alkalmából.

Tavaszi magyarörmény emlékkör

A mi naptárunk olyan, amilyen csak azoké lehet, akiknek kettős, majdnem-hogy hármas identitásuk van. Ezért aztán bőven akad emlékeznivalónk. Röviden szólva: teli van a múltunk, mint a hócipő.

Magyarként és erdélyiként büszkén (néha bizonyos körülmények miatt megrökönyödéssel) tekintünk március 15-re.

Örmény eredetüként keserűen és felháborodással emlékezünk április 16-án.

Magyarországi lakosként - legalábbis az idősebbek, vagy a történelemismerők esetében - emlékezetünkben ugyanakkor még nem törődött ki nyomtalanul az egykori március 19-e, a német megszállás; sem március 21-e, a Tanácsköztársaság, de április 4-e, a felszabadulás nevű cirkusz sem. (Amely a német megszállás alól valóban felszabadulást hozott, bár nem azon a napon, nem ott és nem úgy, ahogyan azt kötelezően megünnepeltették velünk a célszerűen előhazudott dátumon.)

A népek esetében a történelem szerepe jórészt ugyanolyan, mint az egyén életében a magánjellegű emlékek. Az identitás egyik alapeleme. Aki megengedi önmagának azt a felelőtlen luxust, hogy saját múltjából nincsenek emlékei, azt csakis betegnek tarthatjuk. Kórisme: amnézia. A társadalom életében ugyanígy. (Lásd az EÖGY füzetek címlapján a Vörösmartytól kölcsönzött jelmondatot.)

Ennek részbeni „megelőzésére” szolgálnak magánéletünkben a születésnapok, névnapok, házassági, keresztelői és halálozási évfordulók. S ezek is annyifélék, ahány esemény végigzúgott az életünkön. Egy születésnap örömnep, akárhány éves, akit ünnepelünk; de esetleg keserű gyásznap, ha az, akinek születésnapja volna, épp nemrég halt meg. Vagy egy házassági évforduló: alapjában kedves, szép napot idéz, hacsak nem kell hozzátenni, hogy „azóta elváltunk”. És így tovább, sorolhatnám.

Hasonló ez a népek, az emberiség történelméhez.

Csak persze, egy nép, népcsoport, közösség történelme sokkalta bonyolultabb, mint az egyéné.

Ugyanis, amikor a később történelemmé váló időszak „jelen” volt, akkor sokféle érdek és ellenérdek csapott össze, emberek fordultak egymással szembe, amikor aztán kezd az adott esemény „múlttá” válni, ugyanakkor mintegy önmagától, kezd egyszerűsödni is. (Példaként, még ha nem is tavaszi évfordulóról van szó: ilyen a magyar történelemben a mohácsi vész. Ahogyan 1526 óta múltak-múlnak az évek, minden belemagyarítás és politikai pártállás nélkül tudható: kozmikus méretű tragédia volt az a Magyar Királyság életében. Ma már egyértelmű. Bár a kortársak is tudták, példa erre a Brodarics-féle leírás, amely alig néhány évvel később született. Pedig amúgy az ország közhangulata akkoriban rögtön kettészakadt, és a korona hol a Zápolya-párt kezében volt, a „törökös” magyaroknál, hol pedig a Habsburg-pártiak birtokában, vagyis a későbbi „labancok”, illetve egyenest az osztrák uralkodócsalád kezén.)

Megtörténik aztán, hogy a leegyszerűsítésbe szentesítő közakarát avatkozik. Egy kicsit mindenki hozzátesz, csupa jóakarattal, amíg kialakul az adott eseményről egy többé-kevésbé kívánatos kép. Ilyen például nagy nemzeti ünnepünk, március 15-e, de erről később.

Aztán megeshet, hogy a leegyszerűsítés-másítás erőszakolt. Ez vonatkozik az említett március 21-re vagy április 4-re. Nem érdemes ezúttal több szót vesztegetni rájuk, hacsak annyit nem, hogy 1945 áprilisának elejét elfelednünk nem szabad. Mert megszűnt a német és